

officii divini, resolutiones dubiorum in materiis fori conscientiæ, S. Pœnitentiariæ competunt. Illius attributiones, quas singillatim in specie perpendere non debemus in præsentî, determinat Benedictus XIV Constitutione *Pastor bonus* (1744).

Qui sacre Pœnitentiariæ tribunali præest, nuncupatur *Major Pœnitentiarius*, et est semper cardinalis: habet sub se Pœnitentiarîos minores, qui certis diebus basilicas Romæ adeunt ut confessiones audiant, et tangant virga, aliquas indulgentias impertiendo, capita se pie sub ipsorum manu submittentium. Officiales Pœnitentiariæ sunt: *Regens*, qui petitiones casusque omnes ad Pœnitentiariam deductos diligenter examinat; quæ perspicua sunt, ipse expedit; quæ vero dubia vel obscura, vel aliqua difficultate involuta conspexerit, ad majorem Pœnitentiarium refert ut diligentius discutiantur, ac demum data solutione expediri curat: *Theologus* et *Canonista consultores* qui casus ad se a Pœnitentiario vel a Regente remissos expendunt, ac de iis suum iudicium proferunt: *Corrector* qui supplicationes a procuratoribus porrectas expendit et quoad fieri potest corrigit; expeditiones vero curat, ut apto et convenienti stylo integræ emittantur: *Datarius* qui in calce supplicationis datam diei, mensis et anni tam eræ christianæ quam Pontificatus, adscribit: *Sigillator* qui litteris, postquam recognoverit an servatis servandis confectæ sint, sigillum apponit. Sunt præterea prosigillator, procuratores, scriptores, de quibus dicere minus refert.

Omnes, seu fideles, seu clerici, recurrere possunt ad Pœnitentiariam, litteras quocumque idiomate exaratas dirigendo ad Em. Card. Pœnitentiarium. Tacent nomina sua, vel illorum quorum interest, si agitur de casibus occultis: necesse est indicare locum quo responsio dirigi debeat, et nomen personæ ad quam rescribi exoptant.

Decisiones Pœnitentiariæ emittuntur nomine majoris Pœnitentiarii; et, si de absoluteione aut dispensatione agitur, diriguntur in forma commissionis sæpius ad confessarium per

oratorem, vel *oratricem*, id est per personam supplicentem, eligendum, ut gratiam applicet; aliquando etiam, pro subjecta materia, præsertim ubi de certis quibusdam impedimentis matrimonii agitur, diriguntur ad Ordinarium.

116. — Multa observanda forent quoad postulationem et executionem rescriptorum Pœnitentiariæ, sicuti et Datarie, quibus explicandis nunc supersedemus, siquidem de regulis ea de re servandis dicitur in IV^a parte, ubi agemus de dispensationibus super irregularitatibus, ac de absoluteione a censuris.

Notandum facultates majoris Pœnitentiarii, extra forum conscientie, suspendi per obitum Pontificis; in foro autem conscientie potest absolvere, aut absolvi mandare, etiam a censuris a quibus alias vivente Pontifice non potest; ea lege tamen ut absoluteio ad tempus duntaxat, et cum reincentia in eas censuras, concedatur; adeo ut qui fuerint absoluti, teneantur ad novum Pontificem, intra terminum definiendum, pro eadem causa recurrere. (Const. *Pastor bonus*, § 51.)

117. — IV. SECRETARIA BREVIUM instituta fuit ad expeditionem gratiarum et concessionum fori externi. Cum vero aliqua confusio inde oriretur, quod non certis finibus præfixa fuerant attributa Datarie et Secretariæ, Benedictus XIV constitutionem *Gravissimum Ecclesie* edidit, anno 1745, qua post maturum examen traditionum curiæ Romanæ, decrevit atque statuit: 1° concessionem et gratias quarum expeditio exclusive tribuitur Secretariæ brevium; 2° concessionem quæ tam per Secretariam brevium quam per Datariam apostolicam poterunt promiscue expediri; 3° quæ Datarie privative reservantur. Hæc sub pœna nullitatis servanda voluit, adeo ut litteræ apostolicæ super gratiis confectæ, invaliditatis vitio subiaceant, si quas forte per alterutrum ex dictis officiis, contra præfixæ partitionis et divisionis præscriptum, expediri quocumque in futurum contigerit. Elenchum gratiarum quæ ab alterutro officio concedi

possunt, prout exaratur in bulla Benedictina, non est hic locus exponendi; nec pertimescendum est ne invalida sint rescripta, si forte orator ad Secretariam, potius quam ad Datariam suas litteras direxerit; nam officiales curiæ Romanæ apprime sciunt ad quos spectet expetitas gratias concedere et expedire.

118. — X^o *Quid sit Rota?*

ROTA ROMANA est tribunal Romani Pontificis in causis litigiosis, tum ecclesiasticis, tum sæcularibus. Sicut *Consistorium* habetur pro expediendis negotiis majoribus; ita et *Auditorium* ab antiquis temporibus erectum fuit, quod Rota nominatur, ut causæ minores quæ ad Sanctam Sedem referebantur, possent judicari et terminari, unde quaque fideles ad hoc tribunal recurrissent. Verum post erectas tot Congregationes de quibus supra diximus, paulatim imminutus fuit numerus causarum hujus tribunalis; et in statu præsentis, nisi specialis delegatio detur a S. Pontifice, vix alias judicat quam causas civiles quæ ipsi deferuntur per appellationem a tribunalibus inferioribus ditionis temporalis Ecclesiæ Romanæ, præsertim in materia beneficii.

Sixtus IV reduxit ad duodenarium numerum iudices Rotæ, qui et Auditores et Capellani S. Palatii nuncupantur; *Auditores* a denominatione tribunalis ecclesiastici quod sæpe ab antiquis temporibus *Auditorium* dictum fuit, et *Capellani* qui olim erant reipsa Capellani quorum ope et consilio Papa consueverat in sua capella vel camera causas explicare ac definire. Etiam nunc Auditores agunt vices Capellanorum Papæ, quatenus illi inserviunt in solemnibus officiis tanquam subdiaconi apostolici. Ex duodecim illis vetus est praxis ut tres sint Romani, unus Gallus, alter Germanus, duo Hispani (nimirum ob statum Hispaniarum, quæ tempore quo hæc ordinata sunt dividebantur in duas coronas, regnum Castellæ et Legionis, et regnum Aragoniæ). Alii assumebantur ex diversis provinciis Italiæ; scilicet Bononiensis, Ferrariensis,

Mediolanensis, Venetiarum, etc...¹. Omnes suum titulum et officium obtinent in perpetuum, ac servant nisi aut sponte cesserint, vel ob crimen priventur, vel ad Episcopatum, seu ad Cardinalatum promoveantur.

Auditores Rotæ, quatuor numero consociati, causas sua vice judicant. In singulis causis est unus *Ponens* qui nimirum casus proponit, et tres *Corresponsales* qui dubium propositum resolvunt. Ut vero Auditores melius possint quæstiones propositas tractare, habet unusquisque illorum sub se quatuor clericos in negotiis peritos, qui advocatorum et secretariorum officio fungantur. Communiter causæ ab una solum sectione judicantur, nimirum ex votis collatis corresponsalium quibus conformis esse debet sententia; sed in casibus difficilioribus, ubi vota discrepantia forent, S. Pontifex mandat ut sententia feratur omnibus auditis.

Decisiones Rotæ frequenter citant scriptores etiam eximii, et ex illis suas opiniones confirmare student; omnes quippe norunt decisiones summa cum maturitate dari et promanare a tribunali quod repræsentabat aulam pontificiam. Attamen eadem decisiones non faciunt jus universale; quia nusquam Rotæ concessum fuit jus condere, vel dare interpretationem juris quæ vim ubique obtineat, more legis; sed tantum res judicare quæ ipsi ex commissione S. Pontificis demandantur. Est nimirum simplex tribunal potestate instructum ferendi sententias, juxta jura et in causis particularibus, quæ partes litigantes obligant².

§ 5. *De Legatis, Vicariis et Protonotariis apostolicis.*

Congregationes et tribunalia de quibus in præcedentibus diximus, non sufficiunt ad sustinendum onus Primatus Sanctæ

¹ Luca, *Relatio curiæ Rom.*, discours. xxxii, n° 16-24.

² Reiffenstuel, *Procem.*, n° 140; Schmalzgrueber, *dissert. item Procemial.*, n° 596; Engel., n° 17. — Sunt plures collectiones *decisionum* Rotæ quæ inscribuntur S. R. *Decisiones*, — *Decisiones recentiores*, — *Decisiones novissimæ*, — *Decisiones nuperrimæ*, — *Decisiones in compendium reductæ*, cum indice generali. Hæc ultima collectio 6 voluminibus constat.

Sedis. Necessitas Ecclesiarum postulat multos in provincias dirigi qui nomine S. Pontificis disciplinæ invigilent et negotia commissa pertractent : Legatos nempe, Vicarios, et Commissarios apostolicos¹, quibus adjungimus Protonotarios, ut de præcipuis officialibus Sanctæ Sedis dicamus.

119. — I^o *Qui dicantur Legati Sanctæ Sedis?*

Canonistæ triplicem classem Legatorum distinguunt, nimirum : Legatos-natos, Legatos *a latere*, et Nuntios.

I. *Legati-nati* dicuntur præsules quorum sedi episcopali annectitur officium repræsentandi S. Pontificem in certo negotiorum genere. Sic olim Episcopus Arelatensis in Galliis, Moguntinus in Germania, Cantuariensis in Anglia, erat veluti Legatus perpetuus Sanctæ Sedis, cui graviora committebantur officia in Episcopos regionis, cum jure cogendi synodos ; unde sanctus Gregorius Magnus scribebat ad Augustinum missum in Angliam : « In Galliarum Episcopos nullam tibi auctoritatem « tribuimus, quia ab antiquis prædecessorum nostrorum tem- « poribus pallium Arelatensis Episcopus accepit, quem nos « auctoritate percepta privare minime debemus. Si igitur con- « tingat ut Fraternalitas tua ad Galliarum provincias transeat, « cum eodem Arelatensi Episcopo agere debet, qualiter si « qua sint in Episcopis vitia corrigantur. » (Epist. lib. XI, ep. LXIV.)

Nulla apud nos hodie supersunt vestigia dignitatis neque officii Legatorum-natorum, si excipias ipsum titulum quibusdam sedibus annexum, qui abrogatus quidem fuit per concordatum anni 1801, sed quem tamen S. Pontifex quibusdam Episcopis Ecclesiarum quæ olim hac dignitate gloriabantur permittit. Cæterum, a pluribus sæculis titulus ille in Galliis mere honorificus evaserat.

II. *Legati a latere*, sic dicti quia assumpti sunt e numero Cardinalium qui assistunt Pontifici et unum veluti corpus cum

¹ Card. Petra, *Comment. in const. III Alexandri III*, tom. II ; Thomassin, *Discipl. eccl.*, part. I, lib. II, cap. cxvii-cxix ; Ferraris, v^o *Legatus*.

eo efficiunt, mittuntur ad negotia graviora, vel ad repræsentandum S. Pontificem in aliqua solemnitate. Sic, ut unum vel alterum exemplum in antiquitate ecclesiastica seligamus : SS. Pontifices consueverunt delegare quosdam e dignioribus clericis Ecclesiæ Romanæ qui sua vice præsiderent conciliis œcumenicis, ut factum videmus Ephesi, Chalcedone, Constantinopoli, etc. Sanctus Basilius, Episcopus Cæsariensis in Capadocia, S. Pontificem enixe deprecatus est ut in Orientem delegaret viros auctoritate præstantes, qui operam darent restituendæ integritati disciplinæ et fidei catholicæ, post concilii Ariminensis infaustum exitum. Concilium Sardicense canone VII decrevit quod « si Episcopus a suis provincia- « libus condemnatus, deprecatione sua moverit Episcopum « Romanum ut de *latere suo* presbyterum mittat, erit in « potestate episcopi quid velit et quid æstimet ; et si decreve- « rit mittendos esse qui præsentés cum Episcopis judicent, « habentes ejus auctoritatem a quo destinati sunt, erit in ejus « arbitrio. »

Frequentiores fuerunt delegationes post sæculum decimum quam antea ; quod calamitati temporum adscribi debet, uti Thomassinus sapienter animadvertit. Scilicet, cum Pontifices, Leo IX, Alexander II, Gregorius VII, clerum occidentalem fœdissima simonia laborantem, et incontinentia morum depravatam viderent, tanto et pene desperato malo medicinam afferre aggressi sunt, congregatis conciliis tum per seipsos, tum maxime per legatos in omnes provincias disseminatos. Canonico judicio exauctorandi erant Episcopi et Metropolitanii plures, et alii beneficiarii minores. Metropolitanorum quorum id officii erat languerat zelus, vel auctoritas impar reputabatur tanto oneri. Legatis ergo apostolicis mandata hæc provincia fuit¹.

¹ Missio legati *a latere* fit cum magno apparatu quo ostendatur ipse a legationis dignitas. Complures Cardinales comitantur per Urbem Legatum qui incedit inter duos Cardinales diaconos. Statim egressus extra portam

III. *Nuntii* successerunt Apocriariis seu Responsalibus quos olim Pontifices Romani habebant apud imperatores. Sunt utique Prælati qui in certis regnis a Sede Apostolica deputantur, tum ad assistentiam principum pro communicandis negotiis, tum ad plura subeunda munera in iisdem regnis pro servitio Sanctæ Sedis, cum facultatibus quas ampliare potest vel restringere pro rerum et temporum opportunitate.

Nuntios in duplicem classem distinguunt; alios scilicet primi ordinis, qui sunt apud imperatores Germaniæ et Galliæ, vel apud reges Hispaniarum et Lusitaniæ, alios secundi ordinis cujus modi erant nuntii Neapolis, Monachii in Germania, etc...

120. — II° *In quonam convenient et in quo differant Legati a latere et Nuntii, quoad jurisdictionem?*

I. *Legati a latere* et Nuntii apostolici veniunt sub communi denominatione Legatorum, de quibus extat titulus in Corpore juris, nempe titulus xxx, lib. I, DE OFFICIO LEGATI.

Id commune habent: 1° quod illorum jurisdictio sit ordinaria, respectu provinciæ ipsis commissæ. Hæc proinde jurisdictio non cessat per mortem Pontificis; sunt enim Legati Sanctæ Sedis quæ, mortuo Pontifice, non moritur; unde Clemens IV in C. *Legatos*, 2, DE OFF. LEGAT., in VI, ait: « Legatos « quibus in certis provinciis committitur legationis officium... « provinciarum sibi commissarum ad instar proconsulum... « Ordinarios reputantes, præsentem declaramus edicto commissum tibi a prædecessore nostro officium per ipsius obitum « non expiravisse. » 2° Præponuntur provinciis, ut eas inspiciant quoad spiritualia; invigilant observationi decretorum pontificiorum; Sanctam Sedem admonent de abusibus et ad illam referunt quæ ad utilitatem Ecclesiæ spectant. 3° Possunt concedere decreta perpetuo valitura, quæ vim consequenter servant, finita legatione (Cap. *Nemini*, 10, eod. tit.). 4° Judicant causas provincialium loco Episcopi, si Episcopus admonitus negligat

Urbis crucem elevat, atque benedictionem impertitur, in signum incepti, ab eo momento, officii legationis.

intra biennium eas judicare; et in casu appellationis a sententia definitiva Episcopi. (Cap. *Cum non*, 1, eod. tit. Conc. Trid., sess. xxiv, cap. xx.) 5° Possunt subdelegare suas vices quibus voluerint, nisi causa specialiter ipsis committatur, juxta principium generale alibi expositum. 6° Non possunt approbare confessarios pro suis provinciis, neque sacros ordines conferre, sine licentia Episcopi. (Ferraris, v^o *Approbatio*, art. 1, n. 26-38; Giraldis, *Expositio juris pontificii*, part. II, sect. XXI.) Hæc dicta sint spectato jure communi decretalium: cæterum dum Sancta Sedes Legatos ad provincias dirigit, illorum attributiones plerumque determinat; habenda est aliunde ratio disciplinæ per concordata et leges pontificias constitutæ; quod etiam notandum de aliis attributionibus quas mox indicabimus.

II. *Legati a latere*, a die egressus sui ab urbe Roma possunt: 1° absolvere excommunicatos ob percussionem clerici, undequaque veniant, quod non licet Nuntiis nisi erga suos provinciales, et in sua tantum provincia (cap. *Quod translationem*, 4; *Excommunicatis*, 9, eod. tit.); 2° conferre beneficia quæ vacant in sua provincia et etiam vacatura suæ colationi reservare, quod etiam non conceditur Nuntiis, nisi specialiter fuerit eis datum (cap. *Officii nostri*, 1, DE OFFICIO LEGATI, in VI); 3° confirmare electiones Episcoporum et abbatum, ubi confirmatio non reservatur S. Pontifici (c. *Si abbatem*, 36, DE ELECTIONE, in VI); 4° coram Legatis *a latere*, omnes alii Legati suæ dignitatis insignia deponunt, et Metropolitanus non defert crucem suam; ratio est quod Legatus *a latere* propinquius repræsentat S. Pontificem. (C. *Volentes*, 8, DE OFF. LEGATI.)

Nota. Si contingat mitti non Cardinales cum juribus Legatorum *a latere*, non datur illis titulus *Legatorum a latere*, sed dicuntur, juxta stylum curiæ Romanæ, *Nuntii missi cum potestate legati a latere*.

121. — III° *Utrum S. Pontifex valeat proprio jure mittere*

Legatos in varias regiones, sine assensu principum sæcularium et Episcoporum?

I. SS. Pontifices sapienti providaque œconomia usi sunt ne, quantum fieri possit, Legatos mitterent nisi principum suffragante consensu; sic enim removentur periculosæ disceptationes de finibus jurisdictionis pontificiæ et regiæ, uberiorque fructus legationum speratur, ubi simul in idem conspirant sacerdotii et regni vires. Utrum Sancta Sedes eo usque erga nonnullos principes processerit, ut benigne annueret nullum postea a se mittendum Legatum nisi de eorum assensu, uti asseritur a nonnullis, ignoramus; nobis siquidem non suppetunt hujus concessionis monumenta certa. Anglis persuasum olim fuisse hocce privilegium sibi concessum concludimus ex epistola magnatum et universitatis Angliæ ad Innocentium IV lecta in concilio Lugdunensi; qua scilicet conqueruntur de Martino legato quod jurisdictionem exercisset in suo regno: « Quam, aiunt, a vestra conscientia « credere non possumus emanasse, eo quod nunquam videmus officio fungi Legatum aliquem, privilegio domini « regis derogando, per quod specialiter ei a Sede Apostolica « indulgetur, ne quis in Anglia legationis officio fungatur, « nisi a domino rege specialiter postulatus. » Alii eadem privilegia prætenderunt.

Hinc paulatim ea opinio in multis regionibus invasit, prærequiri consensum principis ut Legatus mittatur, quinimo jura legati coarctari posse beneplacito gubernii civilis, quod veluti libertatem suæ Ecclesiæ parlamenta Galliæ, et plures doctores Hispani, vindicaverunt. (*Mémoires du Clergé*, tom. X, col. 875-896, 1254-1267.) Hinc etiam voluerunt ut Legati, antequam suo munere fungerentur, juramento sponderent se nihil in legatione acturos quod ullum præjudicium afferre posset juribus, consuetudinibus et libertatibus ecclesiarum¹.

¹ Cf. Spondanum, *Cont. Annal. Baronii*, anno 1427, n° 2; *Mémoires du Clergé*, t. VII, col. 1425-1450; t. X, loc. cit.

II. Hæc tolerare potuit Sancta Sedes ob bonum pacis, nunquam vero sua auctoritate sancivit. Quidquid enim sit de quibusdam privilegiis, quæ forte, ratione habita temporum, aliquando concesserit uni vel alteri principi; certo certius est S. Pontificem noluisse, imo nec potuisse, per ullum constitutum se suosve successores privare jure mittendi Legatos, cum opportunum judicaverit. Jus illud primatui Petri essentialiter inhæret. Sicut non posset privari jure providendi per seipsum ecclesiis, synodos cogendi, ferendi sententias, ita nec eadem peragendi per suos Legatos. Multo minus id potuit consuetudo contra impræscriptibiles prærogativas Ecclesiæ Romanæ, ut declaratur in cap. *Super gentes*, DE CONSUECUDINE; Extrav. comm.¹.

122. — IV° *Quid sint Vicarii, Præfecti, Commissarii Apostolici?*

1° *Vicarii apostolici* dicuntur prælati insigniti caractere episcopali, quibus a S. Sede committi solent ecclesiæ quæ non habent Episcopos titulares. Habent omnem potestatem quæ jure communi competit Episcopis: alias insuper facultates plerumque accipiunt cum jure eas communicandi sacerdotibus idoneis. Multi sunt in regionibus infidelium vicariatus apostolici, uti recens erant in Anglia, et in Hollandia, antequam S. S. noster Pius IX hierarchiam restaurasset.

Aliquoties S. Sedes vicarios apostolicos deputat ad regendam diœcesim quando, aut sedes vacat, aut Episcopus aliqua causa impeditur ne valeat suum gregem pascere.

2° *Præfecti apostolici* iisdem ferme juribus potiuntur ad

¹ PII PAPA VI *Responsio ad Metropolitanos Moguntinum... super Nuntiaturis Apostolicis*, cap. VIII et IX. Magna ibi cum auctoritate, atque eruditione, tractatur de jure Apostolicæ Sedis mittendi nuntios tam extraordinarios quam stabili jurisdictione pollentes. 4 vol. in-8. Scriptum dirigitur ad quatuor archiepiscopos: Moguntinum, Trevirensis, Coloniensem et Salisburgensem, qui denegaverant S. Sedi jus instituendi Nuntiaturas stabiles cum vera jurisdictione, asserendo hujusmodi Nuntiaturas esse *alienas usurpationes in diœceson regimine*.

regendam ecclesiam particularem; sed non consecrantur in Episcopos.

3° *Commissarii apostolici* negotium privatum a S. Sede suscipiunt. Sic communiter officiales dioceseon delegantur ad fulminationem dispensationum; alii præponuntur informationibus de vita servorum Dei quorum postulatur beatificatio; aliis dantur delegationes ad judicandum de querelis inter regulares et sæculares, vel inter Episcopos, excitatis.

Quando delegatio datur a S. Pontifice, necesse est, jure communi, ut delegandus sit in dignitate constitutus, vel canonicatum habeat Ecclesie cathedralis, vel sit vicarius generalis Episcopi (C. *Statutum*, 11, DE RESCRIPTIS; C. *Etsi principalis*, 2, eod. tit. in VI). Hanc conditionem canones requirunt ob eminentem auctoritatem S. Sedis, cujus decet negotia non aliis committi, nisi quos commendat dignitas.

125. — V^o *Quid sint Protonotarii apostolici* 1?

I. Protonotarii apostolici generatim nuncupantur notarii S. Pontificis, et primum locum occupant inter eos qui ex officio scriptis consignant acta publica; unde venit titulus *Protonotariorum*. Distinguuntur in tres classes: 1^a Protonotariorum e numero *Participantium*, qui in curia Romana officium obtinent cum dignitate, unde participant de ejusdem officii emolumentis; 2^a Protonotariorum ad *instar Participantium*, qui nonnullis priorum honoribus ac prærogativis gaudent, absque tamen participatione in emolumentis; 3^a Protonotariorum *titularium*, qui nec officium speciale, nec dignitatem obtinent in curia Romana, sed delegari possunt in causis papalibus.

II. Proprium et ordinarium officium Protonotariorum *Parti-*

¹ Cf. Card. Petra, *Comment.* in const. IV Pii II, tom. V.; Andreucci, *De Protonotariis participantibus*; Ferraris, v^o *Protonotarius*. — Pius VII Breve edidit *Cum innumeri*, an. 1818, quo jura Protonotariorum præsertim titularium explicavit. — *Decreta authentica S. Congreg. Rituum*, die 27 april. an. 1818, n° 4543, item n° 4797. — Recentiori ætate prodit alia constitutio apostolica quam mox citabimus.

participantium est acta et gesta SS. Pontificum scriptis authenticis consignare. Unus ex ipsis semper intervenit in Congregationibus de Propaganda fide et sacrorum Rituum, et in confectione Processuum de beatificatione et de canonizatione sanctorum, in quibus praxis est ut absentis secretarii vices suppleat Protonotarius cum consensu S. Pontificis. Iphis præterea committitur officium Referendariorum in tribunali, ut aiunt, *Utriusque signaturæ*, gratiæ et justitiæ, ut causas sibi commissas proponant referendo facti seriem, cum oratoris petitione, et oppositoris exceptionibus.

Plurimis privilegiis donantur Protonotarii *participantes*, quorum hæc præcipua sunt: 1° Familiæ ac prælati domestici S. Pontificis declarantur; et quæ tales habent jus percipiendi, licet absentes, fructus suæ præbendæ, et alias prærogativas quas S. Pontifex concedere consuevit suis constitutionibus. 2° Eximuntur a jurisdictione Ordinarii et soli S. Pontifici sunt immediate subjecti; quamobrem Episcopus loci non potest in eos ferre vel exequi sententiam, ullasve censuras, nec ratione delicti, nec ratione rei sitæ in sua diocesi, nisi in casu flagrantis delicti. 3° Possunt, extra curiam Romanam, uti pontificalibus in missis solemnibus, etiam in cathedralibus, de consensu tamen Episcopi, si præsens sit, quod consuetudine extenditur quoque ad officium vespertinum. In missis autem privatis utuntur etiam quibusdam insignibus et cæremoniis quæ jure communi reservantur Episcopis. 4° Jus habent creandi per singulos annos quatuor doctores in facultate theologica, ac quatuor itidem in alterutro vel utroque jure, cum doctoratus prærogativis canonicis, dummodo de personis gradum doctoris petentibus referant prius ad S. Pontificem, et in hac promotione collegialiter procedant, conveniendo numero saltem quinque, servatis jure præscriptis de periclitanda scientia candidatorum ad lauream doctoralem. Quod si, aliquibus eorum impeditis, numerum pertingere nequeant, ad illum explendum Archigymnasii Romani professores adsciscunt. 5° Induunt vestem ac man-

telletam violaceas; rochettum assumunt in publicis functionibus, et gestiunt galerum praelatitium nigrum cordulis violaceis cinctum, cum floccis coloris rosacei. 6° Præcedunt omnes alios praelatos, solis exceptis Episcopis.

III. Protonotarii *ad instar* participantium, sunt in gradu inferiori. Habent tamen et ipsi privilegium deferendi, extra curiam Romanam, habitum praelatitium, et cum illo habitu incedendi in ecclesiis et functionibus ecclesiasticis. In ecclesia et processionibus locum cedere debent officialibus Episcopi dignitates obtinentibus, et canonicis cathedralibus capitulariter assistentibus; præcedunt vero canonicos cathedrales singulos. Possunt in missa gestare anulum aureum, at sine gemma aliave effigie. — Habent indultum oratorii, ab Ordinario visitandi et approbandi, in quo diebus etiam solemnioribus, in præsentia consanguineorum et affinium secum cohabitantium, necnon famulorum suorum, missam per se, vel per quemcumque sacerdotem rite probatum, celebrare libere possunt et valent. — Locorum ordinariis, juxta juris communis regulas, omnino sunt subjecti, ac proinde sine illorum assensu nunquam possunt pontificalia exercere.

IV. Protonotarii mere *titulares* seu *honorarii*, nullis gaudent exemptionibus, nec privilegia habent modo exposita. Id vero illis conceditur: 1° Ut extra urbem Romam gestare valeant habitum praelatitium, videlicet vestem talarem cum palliolo, seu manteleto nigri coloris. Eo habitu uti possunt cum rochetto subtus palliolum in publicis supplicationibus, et aliis functionibus ecclesiasticis. Usus collaris et caligarum coloris violacei illis omnino interdicitur; item vitta seu cordula in pileo coloris violacei. 2° Ut quando incedunt iuduti, præcedant omnes clericos, sacerdotes, et etiam canonicos singulatim sumptos; non præcedant vero curiæ Romanæ præsules, nec vicarios generales, nec vicarios capitulares, nec abbates. Quod si dignitate aut canonicatu potiantur et velint choro assistere, gestare debent habitum sui ordinis, non praelatitium, et consedere in loco quem ex beneficio habent (n. 419). 3° Ut conficere valeant

acta in causis beatificationis, nisi adsit aliquis e Protonotariis Participantibus. 4° Ut eligi possint in iudices synodales et in conservatores ordinum religiosorum. 5° Jure communi beneficia quæ possederunt, non possunt conferri nisi ab apostolica Sede.

Collegium septem *Participantium* facultatem habet eligendi quotannis unum Protonotarium titularem, qua tamen facultate uti nequeunt inconsulto S. Pontifice.

Hæc dicta sufficiant de celebri Protonotariorum apostolicorum instituto, quos S. Clemens I dicitur elegisse ad consignandum gesta martyrum; et quorum privilegia, olim magis extensa, SS. noster Pius IX moderanda duxit in sensum mox explanatum, litteris apostolicis *Quamvis peculiares*, 9 feb. 1853.